

Sygn. akt III KS 6/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Dorota Szczerbiak

w sprawie S. B.

oskarżonego o czyn z art. 177 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 24 kwietnia 2019 r.,

skargi prokuratora od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt II Ka [...]

uchylającego w zaskarżonej części wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 28 czerwca 2018 r., sygn. akt II K [...]

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.

UZASADNIENIE

S. B. został oskarżony o to, że w dniu 18 sierpnia 2017 r. około godz. 21.10 w S. gm. O. na skrzyżowaniu dojazdu do drogi wojewódzkiej nr [...] i obwodnicy w ciągu drogi krajowej [...] nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki A. nr rej. [...]

jadąc drogą główną od strony E. w kierunku G. nie zastosował się do administracyjnego ograniczenia prędkości do 70 km/h i poruszając się z prędkością około 114 - 119 km/h przyczynił się do doprowadzenia do zderzenia z samochodem osobowym marki D. o nr rej. [...] prowadzonym przez W. R. w następstwie czego pasażerka samochodu D.: D. R. doznała stłuczenia głowy z raną tłuczoną głowy, stłuczenia mózgu, pourazowego krwawienia podpajęczynówkowego oraz złamania kości czołowej i górnej ściany oczodołu stanowiące ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu oraz L. R. doznała stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu, pourazowego do jamy otrzewnej w przebiegu pęknięcia śledziony, złamania kości promieniowej lewej z przemieszczeniem, złamania mostka, stłuczenia płuc i złamania kości miednicy: krzyżowej, łonowej i kulszowej po stronie prawej stanowiące także ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu, zaś pasażerka samochodu A. - O. G. doznała stłuczenia głowy oraz złamania obojczyka prawego skutkujące rozstrojem zdrowia na okres powyżej 7 dni, tj. o czyn z art. 177 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2018 r., sygn. akt II K [...] Sąd Rejonowy w O. uznał oskarżonego S. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to, na podstawie art. 177 § 2 k.k., skazał go i wymierzył mu karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 2 k.k. warunkowo zawiesił na okres próby 2 (dwóch) lat. Na podstawie art. 71 § 1 pkt 1 k.k. oskarżonego zobowiązano do informowania sądu o przebiegu okresu próby na piśmie co 6 miesięcy, a na mocy art. 71 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego karę grzywny w wysokości 50 (pięćdziesiąt) stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 40 (czterdzieści) złotych. Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia dotyczące drugiego z oskarżonych i w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł obrońca oskarżonego S. B., który zaskarżył orzeczenie w całości zarzucając mu:

„naruszenie prawa procesowego, a to:

a) art. 4 k.p.k. w zw. art. 7 k.p.k. poprzez oparcie się przez Sąd I instancji jedynie na okolicznościach niekorzystnych dla oskarżonego S. B., przy pominięciu

okoliczności dla niego korzystnych, zarówno w zakresie w jakim został on uznany za winnego popełniania zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, jak również przyjmując, że dopuścił się on zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu w zakresie wymierzonej mu kary i środków karnych, a mianowicie:

- uznanie wyjaśnień oskarżonego B. w zakresie prędkości z jaką się poruszał za niewiarygodne, w sytuacji, gdzie opinia biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków jest w tym zakresie niepełna i niejasna, a pozostały w sprawie materiał dowodowy nie zaprzecza wersji przedstawianej przez oskarżonego B.,

- przyjęcie w sposób nieprawidłowy, że naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez oskarżonego B., polegające na przekroczeniu prędkości administracyjnie dopuszczalnej w miejscu zdarzenia, pozostaje w związku przyczyno-skutkowym z zaistniałym zdarzeniem drogowym, pomimo że jego bezpośrednią i pierwotną przyczyną było wymuszenie pierwszeństwa przejazdu przez oskarżonego W. R. kierującego pojazdem marki D., który mógł i powinien dostrzec poruszającego się drogą z pierwszeństwem przejazdu oskarżonego B. i gdyby nie jego błędna decyzja o wjeździe na skrzyżowanie do wypadku w ogóle by nie doszło,

- pominięcie okoliczności, że to zachowanie oskarżonego R. było główną przyczyną przedmiotowego wypadku i mógł on uniknąć wypadku bądź poprzez zaniechanie wjazdu na skrzyżowanie, bądź poprzez wykonanie swojego manewru szybciej, tj. w czasie w jakim wykonuje go średniostatystyczny kierowca, albowiem wtedy tory ruchu pojazdów nie przecięłyby się,

- nawet gdyby przyjąć, że naruszenie zasad bezpieczeństwa przez oskarżonego B. miało wpływ na zaistnienie wypadku, to Sąd I instancji pominął fakt, że z materiału dowodowego wynika, że to zachowanie oskarżonego R. w większej mierze miało bezpośredni wpływ na zaistnienie wypadku, czemu wyraz dał również urząd prokuratorski wskazując w opisie czynu z aktu oskarżenia, że oskarżony B. „przyczynił się do doprowadzenia do zdarzenia” co winno mieć wpływ na ocenę stopnia winy, a tym samym orzeczoną karę i środki karne;

b) art. 201 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez oparcie się przez Sąd I instancji, na niepełnej i niejasnej opinii biegłego J. G. w zakresie w jakim biegły G.,

określa prędkość pojazdu kierowanego przez oskarżonego B., albowiem biegły stwierdził jedynie lakonicznie, że korzystał z programu komputerowego „RWD zderzenie pojazdu” i podstawił do niego określone dane, nie podaje jednak jakie dane zostały przez niego podstawione, co uniemożliwia obrońcy ich weryfikację i odniesienie się merytorycznie do ustalonej przez biegłego prędkości pojazdu kierowanego przez oskarżonego B.; jak również biegły sugerując się przebiegiem wypadku znając go ex post z akt sprawy obarcza kierującego pojazdem, oskarżonego B. nierealnym obowiązkiem przewidywania zdarzeń, które nastąpiły;

c) obrazę przepisów postępowania mogących mieć wpływ na treść orzeczenia tj. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. poprzez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków, bądź dowodu z opinii innego biegłego w sytuacji, gdzie opinia pisemna i uzupełniająca ustna złożona przez biegłego na rozprawie mają charakter niepełny i niejasny, a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez oskarżonego B. pozostaje w związku przyczynowo - skutkowym z zaistnieniem wypadku drogowego, jak również, jak wynika z uzasadnienia wyroku, że zachowanie obu kierowców doprowadziło do przedmiotowego zdarzenia drogowego w stopniu równym”.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a z ostrożności procesowej - w przypadku braku podstaw dla uwzględnienia powyższych wniosków - o rozważenie zmiany wyroku i orzeczenia łagodniejszej kary.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt II Ka [...] uchylił wyrok w zaskarżonej części i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w O. do ponownego rozpoznania.

Wyrok sądu odwoławczego zaskarżył w całości prokurator, który w wywiedzionej skardze wniesionej na niekorzyść oskarżonego S. B., zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 437 § 1 k.p.k. (w istocie, jak wynika z analizy całokształtu skargi, chodziło o art. 437 § 2 k.p.k. – uwaga SN)

poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w O. z 28 czerwca 2018 r., sygn. II K [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, pomimo że w sprawie nie zachodził wypadek wskazany w art. 439 § 1 k.p.k. lub art. 454 k.p.k., a także nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się zasadna i w konsekwencji musiała skutkować uchyleniem wyroku Sądu Okręgowego w S. i przekazaniem sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Na wstępie przypomnieć wypada, że zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r., sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty, lub uchyla je i umarza postępowanie; w innych wypadkach uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W doktrynie zasadnie podkreśla się, że z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. „wynika obowiązek reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy, co w połączeniu z uprawnieniami do szerokiego przeprowadzania postępowania dowodowego powoduje, że ciężar merytorycznego rozpoznania sprawy spada na sąd drugiej instancji. Tak więc w działalności sądu odwoławczego obecnie akcent jest położony na merytoryczny, a nie wyłącznie kontrolny charakter postępowania odwoławczego. Funkcją tego sądu nie jest powtórzenie całego postępowania dowodowego, ale ponowienie lub uzupełnienie materiału dowodowego w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla prawidłowego przeprowadzenia kontroli odwoławczej w celu dokonania ustaleń faktycznych zgodnych z prawdą (art. 2 § 2 k.p.k.)” – zob. D. Świecki (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II, D. Świecki (red.), WKP 2018, komentarz do art. 437, teza 13. Brzmienie art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. nie pozostawia więc wątpliwości, że możliwość wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym

jest obecnie w istotnym stopniu ograniczona. Została bowiem zastrzeżona tylko do wyjątkowych wypadków, wyraźnie wskazanych w ustawie. Wyjątkowy charakter rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym wywołuje również konieczność jednoznacznego wskazywania w treści uzasadnienia tego rozstrzygnięcia, która z przesłanek określonych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. była podstawą uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2018 r., IV KS 7/18, LEX nr 2499850).

W przedmiotowej sprawie z ostatnio wskazanego obowiązku sąd odwoławczy bez wątpienia się nie wywiązał. W końcowej części pisemnych motywów swojego orzeczenia ograniczył się bowiem wyłącznie do przywołania „art. 437 § 2 k.p.k.” - nie wskazując, która z przesłanek wymienionych w tym przepisie stała się podstawą wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

W tym stanie rzeczy jedynie z treści wyroku sądu pierwszej instancji oraz faktu, że w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego brak jest jakiegokolwiek wzmianki odnoszącej się do bezwzględnych przyczyn odwoławczych, można wnioskować, że to nie reguły *ne peius* ani uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k. stały się podstawą rozstrzygnięcia odwoławczego. Ta konstatacja niewiele jednak wyjaśnia. Z wywodów zawartych w pisemnych motywach analizowanego judykatu nie wynika również, by podstawą tej decyzji procesowej było stwierdzenie konieczności ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości. Na podstawie wspomnianego uzasadnienia można ustalić tylko tyle, że sąd odwoławczy dostrzegł potrzebę dopuszczenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu wypadków drogowych, a nadto uznał, że sąd pierwszej instancji nie przywiązał należytej wagi do faktu, iż oskarżony S. B. jedynie przyczynił się do spowodowania wypadku i nie uwzględnił tego przy wymiarze kary. Te okoliczności w żaden sposób nie mogłyby jednak uzasadniać tezy, że w sprawie zaistniała konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, gdyby oczywiście sąd odwoławczy zechciał taką tezę postawić. Przepisy art. 452 § 2 k.p.k. i art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., w aktualnie obowiązującym brzmieniu, nie tylko bowiem uprawniają, ale i nakazują instancji odwoławczej usuwanie uchybień, na które powołał się Sąd Okręgowy, na etapie postępowania apelacyjnego.

Konkludując, mając na uwadze fakt, że postępowanie przed sądem pierwszej instancji nie było dotknięte uchybieniem wskazanym w treści art. 439 § 1 k.p.k., należało stwierdzić, że decyzja o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania nie znajdowała jakiegokolwiek oparcia w treści art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy zmuszony był uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (art. 539e § 2 k.p.k.).

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy, organ *ad quem*, kierując się wskazaniem Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.) przeprowadzi, podejmując uprzednio niezbędną inicjatywę dowodową, pogłębioną kontrolę zarzutów apelacyjnych.

Po przeprowadzeniu tych czynności sąd ten wyda stosowne orzeczenie, które – jeśli zaktualizuje się taka potrzeba – uzasadni zgodnie z wymogami art. 457 § 3 k.p.k.